

Obratni DS

med razpravo o novem načinu
nagrajevanja

VSEBINA:

J. Ukmar: Novi pravilnik in polletni obračun Sklepi UO	M. Surk: STIPI je pred nami
M. Vidmar: Mladinsko posvetovanje v Leskovcu	M. Škrinjar: Razvada, ki res ni lepa
F. dr. Jerovec: Pol leta 1961 je za nami	I. Sešek: Za smeh in razvedrilo
M. dr. Šiška: Iz naše ambulante	V. Habjan: Personalne izpremembe
F. Rebernik: Kako smo delali v mesecu juniju 1961	J. Grčar: Spored filmov
L. Zabukovec: Nova pota v tkalstvu	Izdaja v 800 izvodih kolektiv tovarne »Induplati«. Odgovorni urednik Jože Klešnik. Tiskala in klišaje izdelala Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani
J. Mavko: Nabava in prodaja v I. polletju	

Novi pravilnik in polletni obračun

Ob koncu prejšnjega meseca sta bili dve precej dolgi seji Upravnega odbora, več zasedanj obratnih delavskih svetov in eno zasedanje centralnega delavskega sveta. Vsa ta aktivnost se je osredotočila na dve osnovni vprašanji samoupravljalcev in sicer na razpravo in sprejemanje novih načel o nagrajevanju v našem podjetju ter na razpravo o polletnem obračunu proizvodnje. Lahko rečemo, da nova načela o nagrajevanju dokaj hitro prehajajo v našo miselnost. Nismo več plačani temveč se sami plačujemo. Ni več nobenega organa — niti države kot najvišjega, niti tarifne komisije kot najnižjega — ki bi nam nekaj določal, odrejal ali celo uzakonjeval. Nismo torej več mezdni delavci z nekimi urami ali mesečnimi plačami, temveč upravljalci, ki si razdelimo to, kar smo v nekem obdobju naredili kot celota in kot posameznik. In če lahko še s precejšnjo gotovostjo predvidevamo, da bo novi način nagrajevanja tudi efektivno boljši, se pravi, da bodo naši prejemki res višji, je lahko razumljivo, da ne more ob uveljavljanju takih načel pridi do odpora.

Da smo bili v stanju izvesti in uveljaviti taka stališča, je bilo treba izvesti vrsto ukrepov v podjetju in

Obratni DS tkalnice

se prilagoditi nastali situaciji. Smo zaenkrat še med redkimi podjetji tekstilne in drugih strok v pojmovanju, kakšno vlogo igra nova delitev dohodka, kaj dohodek predstavlja za kolektiv in kako se je treba zanj boriti. Tenak posluh za potrebe tržišča, izbor artiklov, spremljanje mode, temeljita priprava za naslednja leta — niso več vprašanja, prepuščena slučajnemu reševanju. V tem lahko iščemo vzroke našega hitrega vzpona.

Pravilnik o delitvi čistega dohodka in pravilniki o razdeljevanju osebnih dohodkov po ekonomskih enotah so bili sprejeti od vseh organov samoupravljanja brez načelnih korektur. Razmerja v rangi delovnih mest so obratni delavski sveti po res tehtnem preudarku popravljali tako, kot so smatrali, da je najbolj pravilno in v skladu s mnenjem večine delavcev ekonomske enote. Najboljši dokaz za pravilno in vsestransko tolmačenje pravilnika o nagrajevanju je dejstvo, da komisije obratnih delavskih svetov niso dobile skoraj nobenih pritožb delavcev v nasprotju s prejšnjimi leti, ko jih je bilo cel kup. V začetku je delalo nekaj preglavic različno vrednotenje točk v pravilnikih ekonomskih enot, toda to se je hitro razjasnilo. Od 1. avgusta 1961 veljajo torej nova načela o nagrajevanju. Kljub dobrim pripravam obstoja možnost, da tu ali tam vse ne bo funkcioniralo tako, kot smo si zamislili. Delavski svet je sprejel zato priporočilo, da se vsi obračuni po novih pravilnikih smatrajo načelno tri mesece kot poizkusni. Znan je namreč pregovor,

da vsako novost preveri še le praksa. Upamo, da jo bo preverila nam kolektivu v prid.

Polletni obračun proizvodnje, ki ga je centralni delavski svet sprejemal na zadnjem zasedanju, je potrdil to, kar smo že večkrat poudarili. Kljub raznim objektivnim težavam, ki se jim menda nobeno podjetje v letošnjem polletju ni moglo izogniti, so naši rezultati kar zadovoljivi. Več o tem lahko berete v posebnem članku.

J.

MLADINSKO POSVETOVANJE

V Leskovcu

Centralni komite LM Jugoslavije je priredil dnevno posvetovanje za mladino, zaposleno v tekstilni industriji. Na posvetovanju smo se pogovorili o problemih mladine, zaposlene v tekstilni industriji, obenem bi si pa morali ogledati IX. mednarodni tekstilni sejem, ki je bil prav te dni v Leskovcu. Posvetovanje je bilo predvideno za 15. in 16. julij, a ni bilo dvodnevno, saj se je zaključilo že v enem dnevu. Sama organizacija posvetovanja ni bila najboljša, saj sploh nismo šli po dnevnem redu, skupni ogled sejma je pa sploh odpadel.

Za prvi dan je bilo predvideno samo čitanje referata in ogled sejma, za drugi dan pa diskusija; ker pa je bilo posvetovanje skrajšano, smo imeli dopoldne referat, popoldne pa že diskusijo.

Mladinci in mladinke, zbrani iz cele Jugoslavije, so iznesli v diskusiji najvažnejše probleme, s katerimi se srečujejo mladi v industriji, sploh pa v tekstilni. Med njimi so najvažnejše: med delavci, zaposlenimi v tekstilni industriji, je največ mladine, ki je nekalificirana. Posledica tega so nizki osebni dohodki. Najslabše plačani so v Srbiji in Makedoniji, pri nas ni tako hudo. Predsednik mladinske organizacije »Tekstilna industrija« Beograd je povedal, da je v njihovem podjetju nad 200 mladih delavk, katerih povprečni osebni dohodek znaša od 8000 do 10000 din. Od teh 10000 plača skoraj polovico za stanovanje, ostalo za hrano, za obleko pa ji ne ostane ničesar; prav zato je njihova morala precej slaba.

Velik problem so tudi samska stanovanja. Skoraj nobeno podjetje jih ne gradi, v že zgrajenih pa so naseljene družine. To so večinoma bivši samci, ki so potem, ko so se poročili, kar ostali v stanovanju, ven se jih pa ne sme postaviti, ker drugje ni moč dobiti stanovanja. Zaradi pomanjkanja stanovanj mnoge mlade delavke in delavci delajo po mestih kot hišne pomočnice, na podeželju pa pri kmetih za hrano in stanovanje. Stanodajalci jih skoraj povsod zelo izkoriščajo in tako pride tak mlad delavec ali delavka že utrujen na delo in ne more doprinesti sebi in skupnosti tega, kot bi lahko, če bi prišel spočit na delo.

Sprejet je bil sklop, naj se postavi CK LMJ predlog, ki ga naj potem on posreduje naprej, da naj se gradijo v bodoče samski hoteli. Nekaj teh hotelov je že zgrajenih. Izkazalo se je, da so za gradnjo mnogo cenejši kot garsonjere, pa tudi bolj ekonomični.

Mladinci in mladinke, zaposleni v industriji, se premalo vključujejo v politično življenje. Veliko premalo jih je tudi v organih delavskega samoupravljanja. Dogaja se tudi, da v nekaterih podjetjih, kjer imajo vključenih precej mladih v DS, UO, IO sindikata, mladi nimajo nobene besede in sedijo na sestankih iz gole formalnosti. To stanje je treba vsekakor čimprej popraviti.

To posvetovanje je kljub bolj slabi organizaciji doseglo svoj namen: pokazalo nam je nove smernice v delu, pokazalo probleme, s katerimi se moramo boriti. Naloga nas mladih je, da jih skušamo čim uspešneje rešiti.

Pol leta 1961 je za nami

Za letošnje prvo polletje je bilo treba prvič sestaviti obračun po novih predpisih. Delitev dohodka je za leto 1961 po gospodarskih predpisih predvidena drugače, kot je bila v prejšnjih letih. Minimalni osebni dohodki, kot merilo za razdelitev dohodka, so odpadli. Glavno merilo za razdelitev dohodka med družbo in kolektivom so postala vložena sredstva, to je osnovna in obratna sredstva.

Finančni rezultati, ki smo jih dosegli v prvem polletju letos, so dobri, čeprav nam proizvodnja ni šla tako, kot smo želeli. Vzrok za to je bilo predvsem pomanjkanje surovin, katerih nismo mogli dobiti ob pravem času. Količinska proizvodnja je bila v predilnici uspešna, v tkalnici pa je dosegla samo 92,3 %. Deloma so na to vplivale tudi proste sobote.

Finančni pokazatelji so bili doseženi sledeče:

	v odnosu na plan	v odnosu na 1. 1960
celotni dohodek	95,3 %	91,2 %
celotni doh. brez prom. davka	99,0 %	97,9 %
dohodek	119,3 %	109,8 %
poslovni stroški	89,2 %	91,6 %
prometni davek	65,9 %	49,9 %
dobiček	137,9 %	102,2 %
prispevek iz dohodka	104,1 %	55,0 %
čisti dohodek	124,6 %	153,8 %
za osebne dohodke	94,3 %	114,6 %
za sklade	247,5 %	327,0 %

Kakor je razvidno iz primerjave, realizacije (celotnega dohodka) nismo dosegli, vendar če ne upoštevamo prometnega davka, je izpolnitev plana 99 %.

Dohodek in v zvezi s tem tudi čisti dohodek je bil presežen, predvsem zato, ker je prispevek skupnosti nasproti letu 1960 samo 55 %. Sredstva za osebne dohodke smo v masi povečali za 14,6 % nasproti istemu razdobju v letu 1960.

Povprečni neto mesečni osebni dohodek pa se je dvignil od 18 670 din v I. polletju 1960 na 21 819 din v I. polletju 1961 ali za 16,9 %.

Vrednostno se je produktivnost znižala za 8 %, medtem ko je količinsko proizvodnost v posameznih obratih boljša, kot v lanskem letu. Ekonomičnost se je v odnosu na lansko prvo polletje izboljšala za 5 %, rentabilnost pa celo za 12 %.

Kot posledica splošne situacije, so bile težave z obratnimi sredstvi. Koefficient obračanja obratnih sredstev se je poslabšal za 5,2 %. V odnosu na lansko leto smo povečali zaloge surovin, predvsem kupljene lanene preje iz uvoza, ter deloma tudi zaloge nedovršene proizvodnje. Zaloge lastne (IPI) preje so se v odnosu na lansko leto zmanjšale skoraj za polovico. Nastale pa so zaloge gotovih izdelkov in to za 35 % in terjatve do dolžnikov skoraj za 25 %. Stvarno bi potrebovali za redno poslovanje 15 % več obratnih sredstev kot lani, dejansko pa smo jih imeli na razpolago za 4 % manj. Navedena situacija nam narekuje, da posvetimo obratnim sredstvom čim več pažnje, da ne bi prišlo do preveč občutnega pomanjkanja istih in s tem v zvezi do eventualnih zastojev v proizvodnji. Kakor vsako leto bodo težave, letos še prav posebno, v mesecih julij in avgust medtem ko predvidevamo, da se bo situacija s finančnimi sredstvi od septembra dalje normalizirala. Da olajšamo posledice zastojev v prodaji pa moramo skrbeti za čimbolj kvalitetno proizvodnjo.

-c -c

Iz naše ambulate

Proti koncu leta 1960 so napovedovali velik preobrat dela v zdravstvu, ker je izšel novi Zakon o zdravstvenem varstvu, ki je obetal tako bolnikom, kakor uslužbencem v zdravstvu novosti. S tem gledanjem smo stopili v novo leto tudi mi in smo pričakovali, da bodo res nastopile spremembe. Sedaj, ko je že pol leta za nami, pa lahko ugotovimo, da se ni spremenilo prav nič v delu ambulate, ampak smo ostali tam, kjer smo bili. Bilo pa je silno veliko dela, ker smo morali pripraviti program dela, da smo ga predložili Zavodu za zdravstveno varstvo v Ljubljani, imeli smo nič koliko sestankov za pripravo pravilnikov, kupili smo sistem plačevanja od strokovnjakov; tako oboroženi smo prišli pred Zavod za zdravstveno varstvo in smo ugotovili, da so bila vsa naša prizadevanja zaman. Tam so rekli: »27 % povišamo plačni sklad, sicer pa ostane isto.« Pričakovali smo, da bomo imeli tudi uslužbenci ambulate kaj več od tega, če bomo v lastni ambulanti delali več kirurških posegov, več laboratorijskih preiskav in podobno, vendar so bile to le iluzije. Pisali so in govorili, da bo vsaka ambulanta imela svoj Tarifni pravilnik, da bo od njenega dela odvisno, ali bodo plače takšne ali takšne, da ne smejo imeti ambulate enakih tarifnih postavk. Ko pa smo prišli pred tiste, ki naj bi nam dali denar, pa so komaj pogledali (kaj šele proučili) program dela in so nas odpravili s 27 %-nim povišanjem na plačni sklad. Sicer smo v naši ambulanti že prej delali vse možne preiskave, ne da bi zato pričakovali nagrade, ker smo vedno na stališču, da moramo bolnikom pri nas omogočiti najboljšo možno zdravstveno pomoč, da ni nepotrebne čakanja v raznih specialističnih ordinacijah. To se nam je izkazalo sedaj za zelo koristno, ker nismo

razočarani, da tudi v bodoče ne bomo za to deležni posebnih nagrad.

Prav gotovo pa tudi bolniki ne opažajo nobenih sprememb, niti v naši ambulanti, niti v kateri koli drugi, posebno pa ne v specialističnih ambulantah, ker na Polikliniki je še vedno čakalna doba silno dolga. Kot primer naj navedem, da pridejo bolniki za predpis očal pri specialistu na vrsto šele po 4 mesecih.

Toliko naj bo dovolj o pričakovanjih in o razočaranjih po izidu novega Zakona o zdravstvenem varstvu. Kljub temu pa upamo, da bo prinesla prihodnost več pozitivnega in realizacijo tega Zakona.

V čakalnici obratne ambulate

Opravljenjena dela v preteklih šestih mesecih:

Kurativa

V prvem polletju smo imeli 6160 obiskov v ambulanti. Do 7 dni je bilo sprejetih v stalež 701 bolnik, nad 7 dni 473 bolnikov. Vsekakor smo s temi številkami zadovoljni, saj stalež bolnih pada. V primerjavi z lanskim letom smo imeli v istem obdobju do 7 dni 1073 bolnih, nad 7 dni pa 571 bolnikov.

Rentgenskih pregledov je bilo 717, obsevanj 178, inhalacij 213, injekcij smo dali 1014 krat, obvezovanj je bilo 747, izpiranj ušes 31.

Preventiva

Za okrevanje po liniji socialnega zavarovanje v Poreču ali v Soči smo predlagali iz Induplati 25 delavcev, iz Papirnice 14 in iz LIP Radomlje 15 delavcev. Komisija je odobrila okrevanje iz Induplati 17 bolnikom, iz Papirnice 11 bolnikom in iz LIP Radomlje 10 bolnikom. O številu okrevancev, ki jih pošlje sindikalna podružnica podjetja, bomo poročali v naslednjem poročilu.

Vsakodnevno imamo v ambulanti sistematske preglede. V prvem polletju smo pregledali 321 delavcev iz Induplati, 212 iz Papirnice in 177 iz LIP Radomlje. Za nastop na delo smo pregledali za Induplati 46, za Papirnico 50, za LIP Radomlje 34 delavcev. Odklonjenih je bilo iz zdravstvenih razlogov 11 delavcev. Predloge za spremembo delovnega mesta smo dali v 12 primerih, za 6 delavcev smo napravili predlog za invalidsko komisijo, da bodo dobili razliko v plači, ker je tarifna postavka na lažjem delovnem mestu nižja. Eno delavko je invalidska komisija dala v pre-kvalifikacijo.

Pri sistematskih pregledih smo na splošno ugotovili, da so nova obolenja zelo redka in je tudi dotok teh pregledanih v bolniški stalež zelo nizek. V prejšnjih letih, ko smo sistematske preglede začeli uvajati, pa je bilo ravno obratno. Mnogo delavcev je bilo sprejetih v bolniški stalež ali pa poslanih v bolnico na operacije. Torej dokaz: preventiva se izplača in iz leta v leto bomo ugotavljali, da imamo več zdravih delavcev.

Nova pota v tkalstvu

Tkanje blaga, več tisoč let stara ljudska obrt, dolgo ni doživelo bistvenih sprememb. Od faraonskih časov pa do 18. stoletja so tkalci ročno odpirali zev in vanj ročno vnašali votkove niti. Šele leta 1786 so v Angliji pognali prve mehanske tkalske stroje, ki so se hitro razširili po svetu in kljub odporu tkalskih cehov izpodrinili ročne statve.

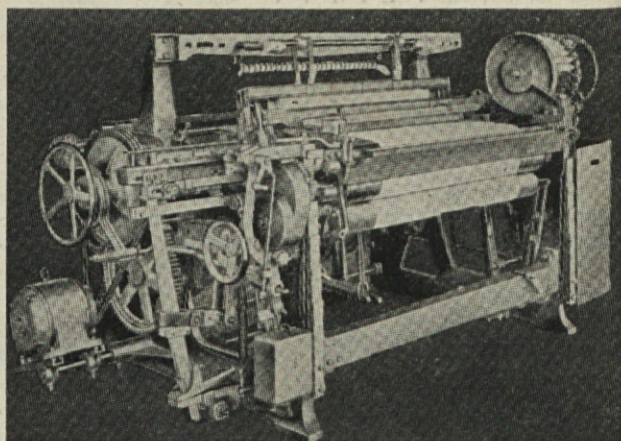
Nagel porast prebivalstva, razvijajoča se industrializacija in s tem v zvezi dvig življenjskega standarda v 19. st. so faktorji, ki so botrovali hitremu razmahu tekstilne industrije. Trg je zahteval vse več tkanin. Lastniki tkalnic so od svojih strojev hoteli dobiti čim več tkanin in s tem v zvezi več dobička. Povečevali so brzine strojev, vendar to ni bila zadovoljiva rešitev, ker produkcija ni rasla sorazmerno z brzino strojev. Pri večjih brzinah so se povečevali pretrgi osnovnih nití, lomí strojev in padala je kvaliteta izdelkov.

Študij procesa tkanja je kmalu pokazal, da je treba za povečano proizvodnjo zmanjšati zastoje tkalskih strojev, znižanje stroškov pa so iskali v razširitvi delovnega fronta tkalcev.

Analiza zastojev na tkalskih strojih je pokazala, da so bili, ob normalnih pogojih dela, zastoji pri menjavanju praznega čolnička s polnim najštevilnejši. Tudi analiza tkalčevega dela je pokazala, da je kalec najbolj obremenjen s polnjenjem čolnička in menjavanjem čolnička na stroju. Ravno ti dve delovni operaciji mu jemljeta največ časa in s tem onemogočata posluževanje večjega števila tkalskih strojev. Skušali so, in delno jim je to tudi uspelo, zmanjšati zastoje tkalskih strojev in razbremeniti tkalca z uporabo večjih čolničkov oziroma z uporabo večjih votkovih navitkov in izvitkov. Pravo revolucijo v tkalstvu pa je pomenila iznajdba avtomatske menjave votkove cevke med tekom stroja (Northrop I. 1895). Avtomatski tkalski stroji, kakor danes take stroje imenujemo, so do danes, posebno v bombažarskih tkalnicah, skoraj povsem izpodrinili navadne mehanske stroje (sl. 1). Po neki statistiki iz leta 1952 je obratovalo v bombažarskih tkalnicah:

	Navadnih tkal. str.	Avtom. tk. strojev	Prigradeni avtomatov
Skupno po svetu	1 830 000	835 000	65 000
Od tega v Evropi	769 000	209 000	44 000
V USA	—	398 000	—

Podatki so že, lahko rečemo, stari in danes je razmerje sigurno že veliko ugodnejše v korist avtomatskih tkalskih strojev.

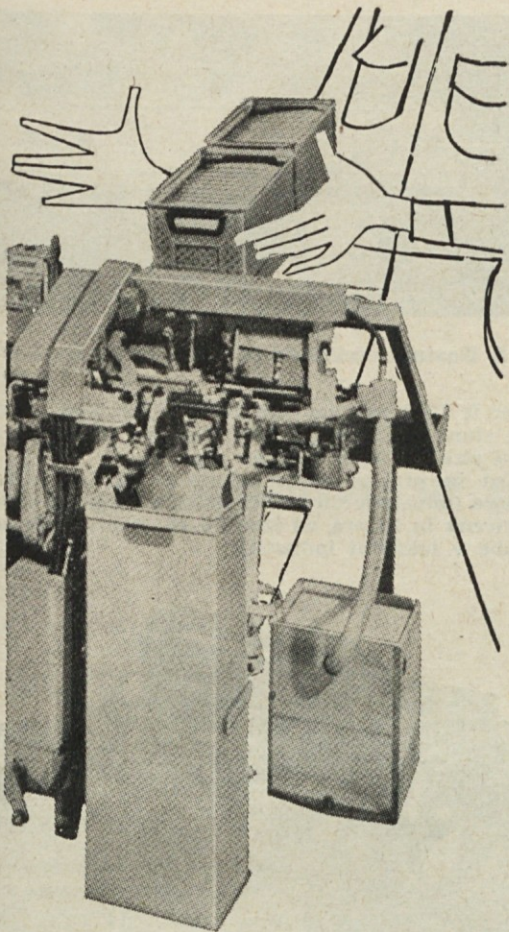
Sl. 1 Novejša izvedba klasičnega tkalskega stroja z avtomatsko menjavo votkove cevi

Po prvi, še bolj pa po drugi svetovni vojni je doživljala Northropova iznajdba stalne izboljšave.

Vnašanje votka v zev, ena od operacij v procesu tkanja, je bila zopet predmet intenzivnega študija tekstilnih strokovnjakov širom sveta. Konstruktorji so si med drugim zadali naslednje naloge pri izboljšanju te operacije:

- nadomestiti čimveč človeškega dela pri tkanju z avtomatskimi napravami,
- izboljšati neekonomično izrabo kinetične energije pri premočrtnem gibanju čolnička skozi zev,
- izboljšati način vnašanja votka v zev. (Pri klasičnih statvah je orodje za vnašanje votka v zev t. j. čolniček od 10 000 do 20 000 krat težji od votka, ki ga vnaša; teža čolnička 500 g in več, teža enega votka okoli 0,02 g. Poleg tega zahteva velik čolniček velik zev in vsled tega veliko obremenitev osnovnih nití.)

K reševanju postavljenih nalog so pristopili na razne načine. Nekateri so vnašali razne izboljšave na klasični avtomatski tkalski stroj, drugi pa so v svojih novih konstrukcijah tkalskih strojev uresničili svoje, lahko bi rekli, revolucionarne ideje. Posebno v letih po drugi svetovni vojni je najti v strokovni literaturi mnogo obvestil in opisov o raznih bolj ali manj posrečenih izumih in patentih s področja tkanja.

Sl. 2 Pridobitev zadnjih let; na stroj se polagajo polni zabožki votkovnih cevč

Na splošno lahko, z ozirom na obliko, odnosno konstrukcijo tkalskega stroja in na način vnašanja votka v zev, grupiramo tkalske stroje oziroma avtomate v tri grupe:

- klasični avtomatski tkalski stroji — votek se odvija iz navitka oziroma izvitka v čolničku, ki se giblje po zevu sem in tja,
- tkalski stroji za okroglo tkanje,
- tkalski stroji, pri katerih se votek odvija iz križnih navitkov, nameščenih ob strani statev in s pomočjo raznih naprav vnaša v zev.

Za prvo grupo je karakteristična klasična oblika tkalskega stroja, pri novejših konstrukcijah brez krone. Votkove cevke so vložene v bobnast ali drugačen magacin, odkoder jih potem kladivo potiska v čolniček. Od prvotnih 14 cevč na bobnu se je število istih povzpelo na 32 in več. Izpopolnjene avtomatske naprave te vrste danes že omogočajo tkanje večbarvnih tkanin po votku. V tkalnicah volne in trdih vlaken često srečamo avtomatske tkalske stroje za menjavo čolničkov in izvitkov.

V zadnjih letih se je močno razširila konstrukcija, pri kateri se na posebno stojalo na tkalskem stroju polagajo polni zabožki votkovnih cevč, ki jih dobimo lepo naravnane direktno z avtomatskega stroja za previjanje votka. Od tu jih potem posebna naprava polaga na mesto, odkoder se izvrši menjava cevke. Natikanje cevč v bobne oziroma polnjenje magacinov na tkalskih strojih torej ni več potrebno (slika 2).

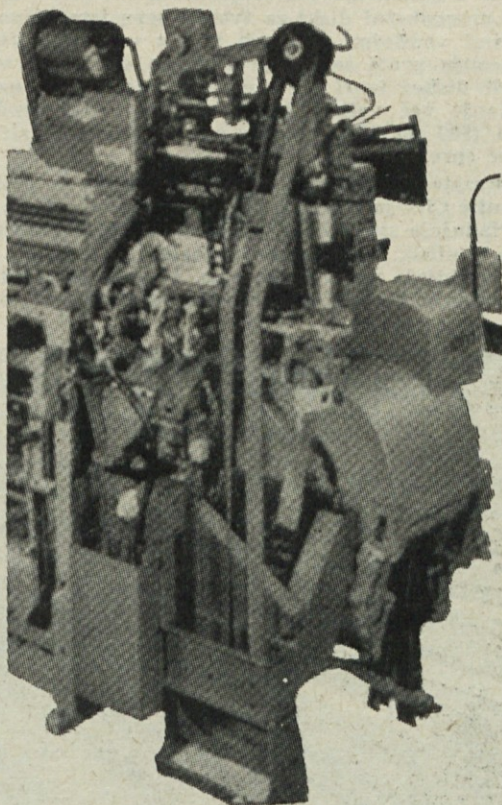
Svojevrstno rešitev so našli v USA. Tvrdka Leeson Corporation je patentirala tako zvano »Unifil« napravo (slika 3). To je v bistvu običajnemu avtomatskemu tkalskemu stroju prigraden stroj za navijanje votka (1 vreteno). Votkova nit se iz x navitka navija na votkovo cevko. Polne cevke posebna naprava odlaga v

magacin, odkoder se izvrši menjava cevke na tkalskem stroju. Prazne cevke pri menjavi padejo v pripravljeno posodo, kjer se očistijo ostankov preje (rezerva), od tam pa jih transportni trak zopet dvigne do votkovega navijalnega stroja. Prednost te naprave je v tem, da odpade navijanje votka kot posebna faza dela v pripravljalnici. Za obratovanje tako opremljenega tkalskega stroja je potrebno samo 12 do 15 votkovih avtomatskih cevč v nasprotju s 100 in več pri drugih avtomatskih tkalskih strojih.

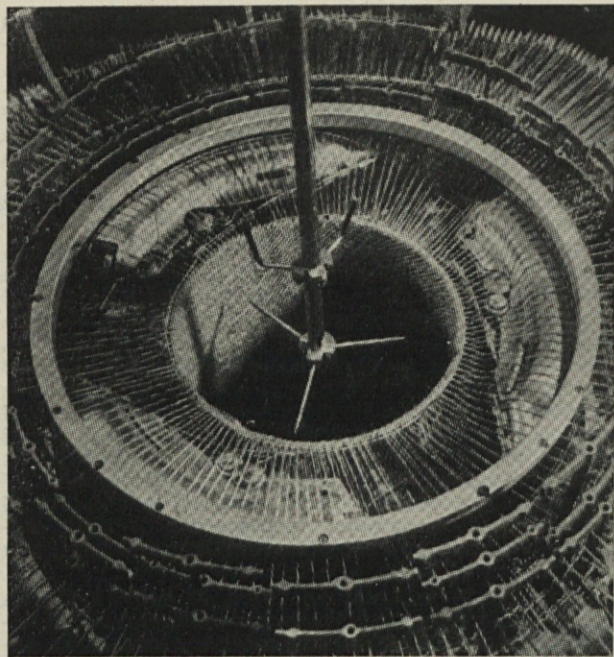
Tkalski stroji za okroglo tkanje so rezultat dolgotrajnih poizkusov, kako spremeniti premočrtno gibanje čolnička v krožno (slika 4). Čolnički, dva, trije ali več se gibljejo po krožnici, enako oddaljeni drug od drugega skozi zev, ki se pred vsakim čolničkom zamenja. Čolnički dobivajo pogon od zobatih koles na ozobljene segmente, lahko pa jih poganja tudi potujoče elektromagnetno polje. Taki stroji so primerni za tkanje cevi in sploh cevastih tkanin (vreče). Produktivnost je precej visoka, ker pri vsakem obratu stroja vsak čolniček zatke svoj votek, torej štirje čolnički, štirje votki. V praksi niso preveč priljubljeni, razen za tkanje cevi ali vreč. Otežkočeno oziroma onemogočeno je hitro menjavanje vezave pa tudi pri poznejšem oplemenitenju cevaste tkanine povzročajo težave.

Že pred drugo svetovno vojno, še bolj pa v letih po njej, je mnogo konstruktorjev odstopilo od klasičnega tkalskega čolnička. Za vnašanje votka so se poslužili najrazličnejših pripomočkov. Tako je tvrdka Sulzer iz Švice pred več kot desetimi leti začela serijsko izdelovati svoje stroje, pri katerih se votek vnaša v zev s pomočjo malih kovinskih čolničkov, ki votkovo nitko, navito na križnem navitku, potegnejo iz ene strani tkanine skozi zev na drugo stran (slika 5). Vsled male dimenzije čolnička je zev lahko zelo nizek (okoli 8 mm), brzina stroja pa je okoli 400 votkov na minuto. Stroj je že danes tako izpopolnjen, da lahko tkemo tudi s štirimi raznobarvnimi votki (slika 6).

Poleg mnogih patentov in iznajdb za vnašanje votka v zev z jeklenimi iglami, jeklenimi trakovi in

Sl. 3 Unifil agregat

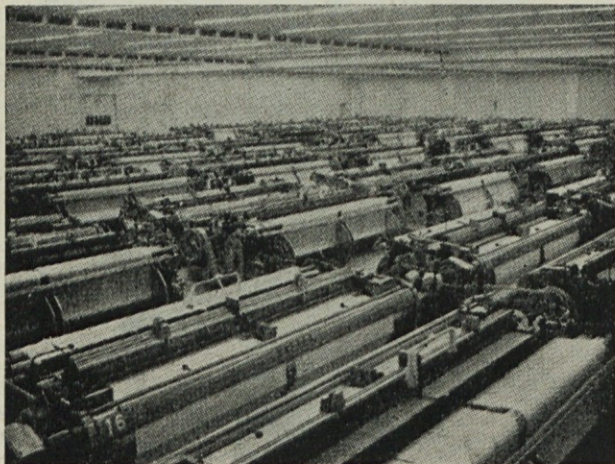

Sl. 4 Stroj za okroglo tkanje

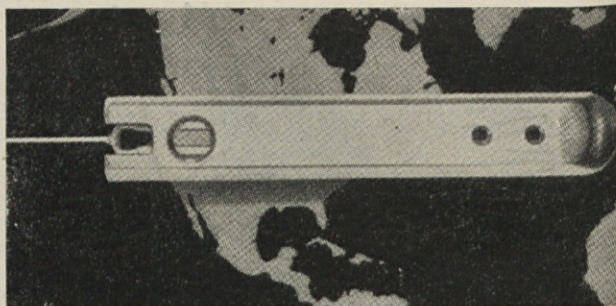
podobno je v zadnjih letih skonstruirano več tipov tkalskih strojev z vnašanjem votka v zev s pomočjo vodnega ali zračnega curka. Taki stroji delajo hitro (okoli 400 votkov na minuto) in tiho. Slaba stran teh kakor vseh strojev, omenjenih v tej grupi, so odprti nezatkani kraji (slika 7).

Poleg zgoraj omenjenih velja omeniti pri tej zvrsti tkalskih strojev tudi italijansko konstrukcijo Gentillini zaradi originalnega tvorjenja zeva. Na gredi so nanižani mnogokotni diski za tvorbo zeva izmenično s posebnimi vodilnimi diski za igle z votkovo nitko. Pri obračanju gredi se zaradi različno obrnjenih mnogokotnih diskov tvori več zaporednih zevov, kar omogoča vnašanje več votkov hkrati. Kljub veliki produktivnosti (800 do 1000 votkov na minuto) ni naletel na dober sprejem.

Razstavi tekstilnih strojev v Milanu l. 1959 in v Atlantic City-ju (USA) l. 1960 sta pokazali, da še vedno prevladujejo stroji klasične konstrukcije, izboljšani seveda (Unifil), in da si nove originalne iznajdbe le počasi prebijejo pot v industrijo. Mogoče je temu vzrok nezaupanje, še bolj pa verjetno cena (tkalski stroj tv.

Sl. 5 Sulzerjevi tkalski stroji

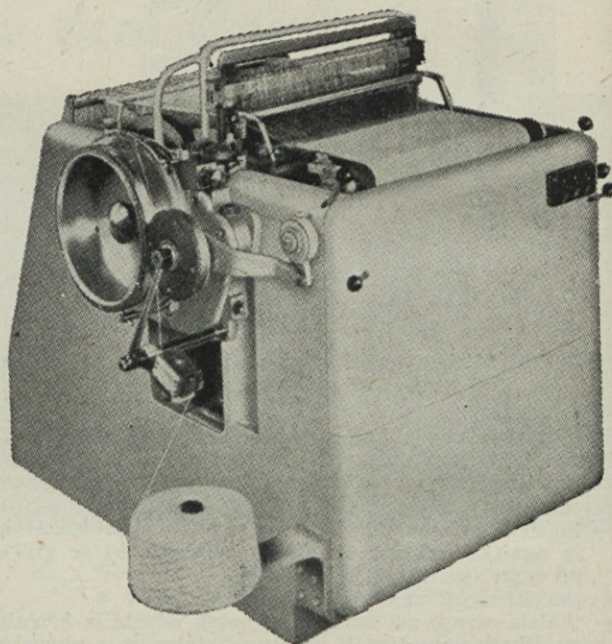

Sl. 6 Kovinski čolniček za Sulzerjev tkalski stroj

Draper iz USA za vnašanje votka s pomočjo jeklenega traku stane od 2700 do 2900 dolarjev, običajni avtomatski stroj pa 1000 dolarjev manj).

Cas in praksa bosta pokazala, ali je zadržanost tekstilne industrije do novih iznajdb na polju tkalstva upravičena in katera od iznajdb si bo priborila široko uporabo v tekstilni industriji.

-C L-

Sl. 7 Tkalski stroj z vnašanjem votka v zev s pomočjo zračnega curka

Sklepi UO

- Upravni odbor sprejme sklep, da se poleg trimesečnega poizkusnega obračunavanja osebnih dohodkov po novem pravilniku obračunata tudi junij in julij 1961 po osnovah novih načel. Obračuna za ta dva meseca naj bosta vzporedna s starimi osnovami in le primerjalna.
- Dva križnonavijalna stroja tipa »Rostoni«, ki smo ju leta 1951 kot nerabna posodili »Svilanitu« v Kamniku, se odstopita omenjenemu podjetju v trajno last.
- V fondu za kadre je od lanskega leta ostalo še nekaj sredstev. Center za izobrazbo naj sestavi nov plan za novo sezono.
- Poleg obstoječih določil o kvaliteti izdelkov v oplemenitilnici se bo za odstopanje od standardov ali predpisov v niansah ukrepalo tako, da se bo vsaka

taka količina še posebej ocenila. Ugotovljena manj-vrednost izdelkov se bo odštela od skupne mase osebnih dohodkov oplemenitilnice. Ta ukrep je UO sprejel zaradi tega, ker se je v tem obratu ugotovilo občutno poslabšanje kvalitete.

- V avgustu in septembru je treba pospešiti prodajo izdelkov iz zalog, pa čeprav pod boljšimi pogoji za kupca. Zmanjšati je treba tudi zaloge pomožnega materiala (precej je tudi nekorantnega) ter zaloge barv in kemikalij.
- Zaradi izredno slabih kupljenih utensilij (udarne palice, čolnički) sprejme UO sklep, da se jih v bodoče ne kupuje, pač pa se naj uredi, da jih bomo izdelovali doma po sporazumu z mizarji.
- Kompleksni učinek za junij se obračuna v sledečih višinah:

predilnica	55,1 %, v 7 mesecih pa 277 %
tkalnica	35,8 %, v 7 mesecih pa 246 %
oplemenitilnica	31,7 %, v 7 mesecih pa 247 %
tiskarna	38,6 %, v 7 mesecih pa 255 %
pogonski	34,5 %, v 7 mesecih pa 223 %
uslužbenci	37,2 %, v 7 mesecih pa 233 %

Kompleksni učinek se tokrat izplača poslednjič. Z novim pravilnikom se spremene celotni osebni dohodki v gibljive prejemke.

- Zvezi upokojencev iz Mengša se ugotovi uporaba našega avtobusa za društveni izlet v Velenje.
- Za tovarniški praznik 17. septembra naj sindikalna organizacija priredi piknik v prenovljenih prostorih menze.

Nabava in prodaja v I. polletju

	1961	1960	
Surovine:	Nabavljeno kg	Porabljeno kg	Zaloga kg
Lan. D vlakno, uvoz	76 250	50 674	10 000
Lan. D vlakno, domače	104 227	103 940	25 000
Lan. K vlakno, domače	102 081	104 827	30 000
Kon. D vlakno, domače	139 742	145 417	—
Kon. K vlakno, domače	47 403	55 100	—
Leacril vlakno, uvoz	2 600	100	2 500
Preja:			
Bombažna kupljena	291 460	300 057	32 014
Zell kupljena	36 988	50 145	606
Konop. domače proizvodnje	154 937	163 387	9 171
Lanena domače proizvodnje	192 263	192 587	34 383
Lanena D, uvoz	30 972	1 744	—
Lanena K, uvoz	24 727	3 395	—
Premog	2834 ton	2997 ton	768,8 ton
Tkanine:	Proizvodnja m ²	Prodaja m ²	Prodaja v I. pol. 1960 m ²
Bombažne tkanine	541 866	523 460	664 791
Lanene tkanine	229 457	259 079	331 583
Pollanene tkanine	892 961	1 000 450	804 344
Konopljene tkanine	201 280	182 355	225 643
Bombaž - konoplja	66 060	72 703	88 778
Lan - konoplja	20 755	20 185	22 367
Skupaj tkanine	1 952 379	2 058 232	2 137 506
Gasilske cevi — kg	21 698	19 992	16 527
Oprti	312	570	943

V odnosu na proizvodnjo v I. polletju smo prodali 5,4 % več, v odnosu na prodajo v lanskem letu pa 3,8 % manj tkanin. Gasilskih cevi smo prodali v odnosu na proizvodnjo 7,8 % manj, v odnosu na prodajo v I. polletju 1960 pa 16 % več.

Makulatura: V letošnjem letu, oziroma I. polletju, je bilo 13 756 m² makulturnega blaga, v istem razdobju lanskega leta pa 18 522 m². Torej letos za 25,7 % manj kot lani.

Vrednost zaloga gotovega blaga pospešeno raste in je dosegla konec prvega polletja višino 230 629 733 din. Vzrokov za ta porast je več. Glavni vzrok pa je v tem, da so trgovska podjetja pričela uravnavati zaloge s krediti, polletna inventura in uporabljanje obratnih sredstev za nakup deviz za uvoženo blago. Plan prodaje v juniju nismo dosegli (prodanega blaga za 70 milijonov manj). Zaradi tega je zaloga narasla.

Pomožnega materiala je bilo konec meseca junija za 53 846 000 din. Med tem materialom je za okoli 12 000 000 din takih artiklov, ki bi se lahko odprodali, vendar nam to do danes ni uspelo.

Barv in kemikalij je bilo na zalogi za 56 570 000 din. Tudi tu imamo precej nerabnih barvil in sicer v višini 600 kg, kar predstavlja preko 4 000 000 din. Spisek teh barvil je bil poslan raznim podjetjem in posredniškim uvoznim podjetjem, vendar zanje ni interesa.

Situacija se verjetno v trgovini ne bo dosti izboljšala, ker so v večini vsa trgovska podjetja brez zadovoljivih obratnih sredstev. Sicer pa prehajamo v jesensko obdobje, ko se trgovska dejavnost pojača. Za izboljšanje prodaje se moramo privaditi na hitro menjavanje artiklov za široko potrošnjo, predvsem v tiskanem platnu in pri konfekcijskih izdelkih. Tudi naše zastarele desene moramo zamenjati, ker jih stranke že odklanjajo.

Situacija s surovinami je zelo kritična, posebno pri konoplji, ker proizvodnja ne more kriti domačih potreb in izvoz. Zaradi tega cene neprestano rastejo. Lanu dobre kvalitete tudi ni. Primanjkuje tudi bombažne preje nizkih števil, ker ni odgovarjajočih surovin.

J. Mavko

Kako smo delali v mesecu JUNIJU 1961

Izpolnitev količinskega plana	Mesečna izpolnitev plana	Primerjava z letom 1960 kumulativa Leto 1960 indeks 100
Predilnica	94,8 %	112,3 %
Tkalnica	84,7 %	94,4 %
Gasilske cevi	95,6 %	198,8 %
Zatkani votki	88,7 %	95,4 %

Izpolnjevanje norm:

Predilnica	124,6 % v normi je delalo	235 delavcev
Tkalnica	113,9 % v normi je delalo	475 delavcev
Plemenitilnica	124,2 % v normi je delalo	105 delavcev
Tiskarna	123,0 % v normi je delalo	22 delavcev

Povprečno preseganje norm za celo podjetje je bilo 120 % in je v normi delalo 837 delavcev.

Konec junija smo imeli 1079 delavcev in 7 vajencev v delovnem razmerju.

V mesecu juniju planirane količine niso bile dosežene. Predilnica je izpolnila samo 94,8 % in tkalnica 84,7 % predvidene količine. V posameznih grupah je bil plan presežen edino v konopljeni preji s 107 % in to zaradi delnega obratovanja gill strojev v treh izmenah. Izpad produkcije je nastal v predilnici deloma zaradi uvedbe proste sobote, vsled česar se je proizvodnja v predilnici znižala za okoli 8 %, kar nam pove, da priprava za kapaciteto predilnih strojev ne zadostuje. Stanje se bo izboljšalo z uvedbo čistilne kolone in znižanjem zastojev zaradi čiščenja.

V tkalnici se stanje z nabavo bombažne preje ni izboljšalo, vsled česar smo imeli zastoje in izpad produkcije v višini 9540 metrov. Izpad produkcije v letošnjem letu ne bomo mogli nadoknaditi, ker je dosegla že skupno polmesečno proizvodnjo.

Ostali oddelki so obratovali normalno, zastojev zaradi prekinitve električne energije ni bilo.

STIPI JE PRED NAMI

V počastitev občinskega praznika občine Domžale se je v dneh 24., 25. in 26. 7. 1961 vršil namiznoteniški turnir v naši dvorani. Sodelovalo je 8 ekip iz podjetij na območju občine. Prvo mesto je osvojila ekipa I iz Papirnice Količevo. Na sliki: naša ekipa, ki se je plasirala na 6. mesto

Kakor vsako leto se tudi letos bliža čas našega športnega tedna, popularnega STIPI-ja. To bo že enajsti po vrstnem redu in zato ga lahko imenujemo tudi tradicionalnega, čeprav zadnja leta ta teden ni bil najboljši odraz športne dejavnosti v našem podjetju. Vzrokov vedno slabše udeležbe je precej, vendar pa je gotovo eden najvažnejših način tekmovanja, ki bi se moral spremeniti, kajti v nasprotnem primeru se lahko pričakuje, da tega športnega tekmovanja ne bomo več mogli organizirati in to zaradi premajhnega števila tekmovalcev.

Mnogi člani kolektiva, ki so se nekdaj borili na športnem igrišču, se ne morejo več meriti z mlajšimi tekmovalci in zato ne tekmujejo več. To je popolnoma razumljivo in zato bi morda reorganizacija samega tekmovanja napravila preobrat v številu udeležencev. Morda bi bil izhod iz slepe ulice to, da se ne bi več tekmovalo individualno temveč ekipno, od tri do pet članov v eni ekipi, računali pa bi se povprečni rezultati vsake ekipe. Ali pa sprememba tekmovalnih disciplin, saj bi s tem dali možnost tudi starejšim članom

kolektiva, da pokažejo svoje znanje, kot enakovredni tekmeči mlajših udeležencev.

Veliko je možnosti, ki bi zagotovile razvoj in obstanek STIPI-ja, vendar pa je to naloga organizacijskega odbora. Kdo bo prireditelj tekmovanja, zaenkrat še ni točno določeno, vendar pa bo to prizadevanje Sindikalne podružnice in pa TVD Partizan-Jarše. Ker naj bi se STIPI začel okoli 20. avgusta, je že skrajni čas, da se organizacijski odbor zbere in dokončno odloči sistem tekmovanja in pa panoge.

XI. STIPI je pred durmi, časa pa ni rayno veliko, da bi se tekmovanje izvedlo tako, da bi bili zadovoljni vsi, mlajši in starejši, saj bo le na ta način postal STIPI res športni teden našega kolektiva, ki nam bo služil za razvedrilo in veselje, ko bomo opazovali svoje sodelavce pri premagovanju ovir, ki jih predenjen postavlja to naše tekmovanje.

Želeli bi, da bi se čim bolj masovno udeležili športnega tedna- tekmovalcem pa želimo že v naprej čim več uspeha in borbenosti pri tem lepem in športnem tekmovanju.

Razvada, ki res ni lepa

Poznamo posebno »vrlino«, s katero si zares ne moremo pridobiti poštenega slovesa. Vseposod in vsak dan je vidna naša »umetnost pljuvanja«. Nekateri smo prebrali veliko knjig, vendar smo verjetno le enkrat naleteli na »junaka«, ki je znal s pljunkom točno zadeti vse, kar je pomeril. Morda za spoznanje malo po-brskamo po spominu in spomnili se bomo na najnežnejša leta in večni klic »ne pljuvajte po tleh!« — je grdo, je nedostojno, je nevarno. Ali se bomo kdaj povzpeli tako visoko, da tega klica ne bomo več potrebovali?

Zakaj vendar pljuvamo? Nobena žival, ki jih poznamo, ne pljuva. To je lastnost samo nas, ljudi. Slina je prebavni sok, ki nam ga žleze slinovke dajejo zato, da pomaga pri predelavi hrane. Pri trdih jedeh je slina pripomoček, da jih lahko pogoltne. Tudi kadar ne jemo, se izceja slina v ustno votlino, da ohranja ustno sluznico vedno vlažno. Za take namene je pri zdravem človeku slina vedno »ravno prav«. Seveda pa poznamo razne nevšečnosti — bolezen, pri kateri je izločevanje slin povečano ali zmanjšano. Morda gre tudi tokrat

izločanje slin malo drugače kadar smo lačni ali mislimo jesti, ali jih gledamo, ki jih imamo radi — sline se nam cede.

Pljuvanje ni nikoli potrebno, če nam le kaj zoprnega ne pride v usta. Pljuvanje je razvada, ki je skoraj izključno last moških. Pljuvanje po tleh preganjajo oblasti po vseh razvitih deželah sveta. Ne bomo naštevali higienskih razlogov, zakaj in kako je pljuvanje po tleh škodljivo, mi vsi te razloge že poznamo.

Pljuvanje po tleh je znak kulturne zaostalosti in kdor pljuje po tleh in se požvižga na mnenje drugih — komur ni mar ugled naroda in mu ni mar tudi njegovo zdravje, tak ni nikoli kulturni človek, pa čeprav zna več tujih jezikov in ima televizijo doma. Naj vsak začne z delom najprej sam pri sebi in v svoji hiši, da bo kulturni napredek takoj postal viden. Točno po pregovoru »poskrbi, človek, da boš poštenjak, pa bo tvoja domovina imela enega lopova manj«.

Za smeh in razvedrilo

TISKARSKI ŠKRAT

Tov. Drašček je dobil obvestilo: »Izvoljeni ste za predsednika komisije o zagrajevanju pri obratnem DS...«

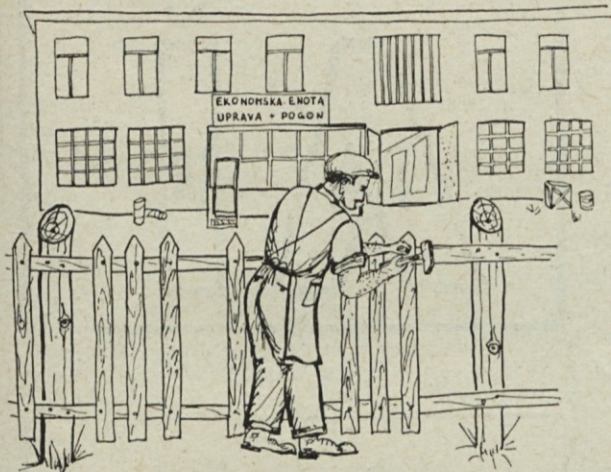
O, hudiča, je dejal, a zdaj bom pa ograje postavljaj med enotami?

*

Lado je sestavil predlog pravilnika o nagrajevanju za konfekcijo. Bil je kompliciran kot presta — nihče ga ni razumel. Ko ga je tolmačil je na koncu dejal: Kot vidite, ni kompliciran. Celotni obračun za cel odelek sem izvršil v 8 urah in to peš (brez računskega stroja).

Se pravi, je rekel direktor, da bo poenterka rabila za obračun najmanj 14 dni...

S strojem pa cel mesec, doda doktor.

Točnost (pri nas)

A: Koliko je pri vas ta mesec vredna točka?

B: 0,43 din! Pa pri vas?

A: O, več kot pri vas — 0,4363 din

A: Koliko je v tem zabojčku votka?

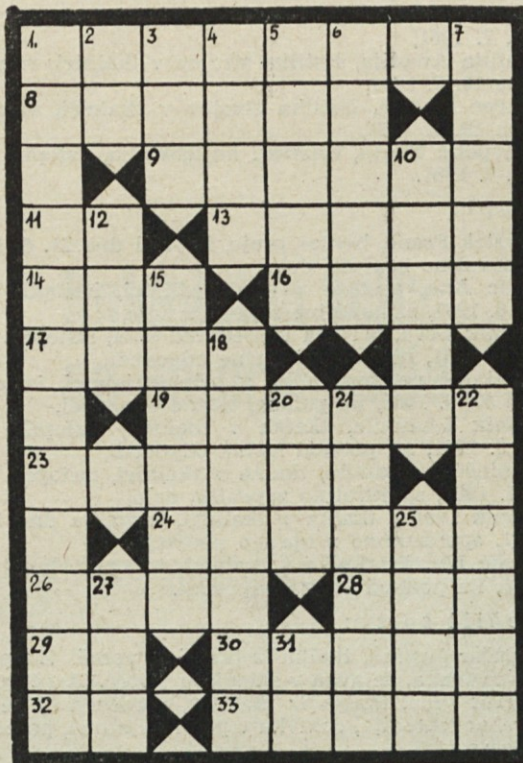
B: 2 kg 43 dkg.

A: Koliko pa je še v tem štosu preje?

B: Cirka 3500 kg!

Ob sprejemanju polletnega obračuna so člani samoupravnih organov prejeli kup podatkov. Iz podatkov kadrovskega sektorja je bilo razvidno, da je bilo letos precej manj nosečnic kot lani. Pa se oglasi nekdo: »Ko pa se stalno zvišuje povprečna starost moških...«

KRIŽANKA

Vodoravno: 1. priti na obisk, 8. ameriški atlet — svetovni rekorder, 9. mesto v Italiji, 11. nota v lestvici, 13. kraj pri Ljubljani, 14. plemenski poglavar v Etiopiji, 16. Zolajev roman, 17. vdor, nenaden napad, 19. mesto v Španiji, 23. nekdanji predsednik ZDA, 24. presledki med njivami, 26. kmetija v Ameriki, 28. kačji glas, 29. kraj pri Ljubljani, 30. žensko ime, 32. domača pritrdilnica, 33. nočem izročiti (dve besedi).

Navpično: 1. znanstvena opazovalnica, 2. pomožni glagol, 3. otok pri Zadru, 4. cent, 5. mohamedanska verska knjiga, 6. ljubkovalno žensko ime, 7. pravoslavna verska podoba, 10. srbsko moško ime, 12. prevoziško podjetje v Ljubljani, 15. planet našega osončja, 18. domač človek, 20. reber, prisoj, 21. vozilo z enim sedežem, 22. spoštljivo nazivam, 25. priimek prve slovenske filmske igralka, 27. turški velikaš, 31. kvartaški izraz.

1. Rešitev križanke iz prejšnje številke:

Vodoravno: resor, veter, v, osat, lo, ten, sol, en, kava, k, bujen, Homec.

2. Rešitev rebusa iz prejšnje številke: Predilnica.

3. Križanka.

4. Nagradna rebusa — nagrade: 1. 500 din, 2. 300 din, 3. 200 din. Rešitve obeh rebusov oddajte uredništvu do 24. avgusta.

5. Karikaturi.

6. Smešnice.

Personalne izpremembe

Vstopi:

1. Gorenc Ana, tkalka, vstopila dne 28. 6. 1961,
2. Završnik Marija, čistilka strojev v predilnici, vstopila 5. 7. 1961,
3. Avbelj Frančiška, tkalka v tkalnici, vstopila dne 12. 7. 1961,
4. Bedek Terezija, tkalka v tkalnici, vstopila dne 12. 7. 1961,
5. Pavlič Marija, tkalka v tkalnici, vstopila dne 12. 7. 1961,
6. Lesjak Marija, šivilja v šivalnici, vstopila dne 17. 7. 1961,
7. Strojan Francka, šivilja v šivalnici, vstopila dne 17. 7. 1961,
8. Cafuta Amaliya, čistilka strojev v tkalnici, vstopila dne 18. 7. 1961,
9. Pevec Angela, čistilka strojev v tkalnici, vstopila dne 19. 7. 1961,
10. Vavpotič Marta, finančni knjigovodja, vstopila dne 20. 7. 1961.

Izstopi:

1. Levstek Franc, belilec preje, izstopil dne 21. 6. 1961, samovoljno zapustil delo,
2. Vidic Ana, predica v predpredilnici, izstopila dne 30. 6. 1961, samovoljno zapustila delo,
3. Močnik Dora, predica v predpredilnici, izstopila dne 30. 6. 1961, na podlagi lastne odpovedi,
4. Kralj Albina, previjalka v pripravljalnici, izstopila dne 30. 6. 1961, na podlagi lastne odpovedi,
5. Rojnik Ljudmila, tkalka v tkalnici, izstopila dne 30. 6. 1961, na podlagi lastne odpovedi,
6. Tominšek Ljudmila, tkalka v tkalnici, izstopila dne 3. 7. 1961, samovoljno zapustila delo,
7. Vršnik Ivana, tkalka v tkalnici, izstopila dne 5. 7. 1961, sporazumno z upravo podjetja,
8. Pavlič Marija, tkalka v tkalnici, izstopila dne 15. 7. 1961, na podlagi lastne odpovedi.

Poročili so se:

1. Pogačar Justina, tkalka iz tkalnice, poroč. Župec,
2. Levec Ivana, delavka v skladišču, poroč. Ručigaj,
3. Hrovat Vida, tkalka iz tkalnice, poročena Drčar,
4. Strehar Antonija, delavka v pripravljalnici, poročena Cerar.

Filmi v kinu

»INDUPLATI«

- 19.—20. VIII. 1961. »SMEŠEN OBRAZ« je ameriški barvni film, ki nam nudi dve uri razvedrila v petju in plesu. Znana modna hiša v New Yorku išče primeren model za demonstriranje svojih izdelkov v Parizu. Fotograf modne hiše slučajno odkrije v mladi intelektualki to, kar jim je potrebno za Pariz. Ko še ona pristane, je stvar hitro urejena. Novi model in fotograf gresta v Pariz in se tam zaljubita, tedaj pa se vmeša neki Parižan. Vendar po mnogih zapletljajih vidimo model in fotografa srečna v objemu.
- 26.—27. VIII. 1961. »BEG V VERIGAH« je naslov ameriškega filma, ki nas seznani z usodo dveh pobeglih kaznjencev. Paznik je na isto verigo priklenil dva kaznjence — belca in črnca. Ko se je kamion, s katerim so vozili kaznjence na delo, prevrnil, jima uspe, da pobegneta. Toda tedaj se začno druge težave, enkrat srečno uideta razjarjeni množici, končno ju sprejme neka žena, ki ju reši verig. Toda ona se zaljubi v belca in se hoče znebiti črnca, zato ga napoti na področje živega peska. Vendar ji ta spletkar ne uspe in se vsa stvar dru-

gače odigra. Film je zelo napet, zato vam ne bo žal, če si ga ogledate.

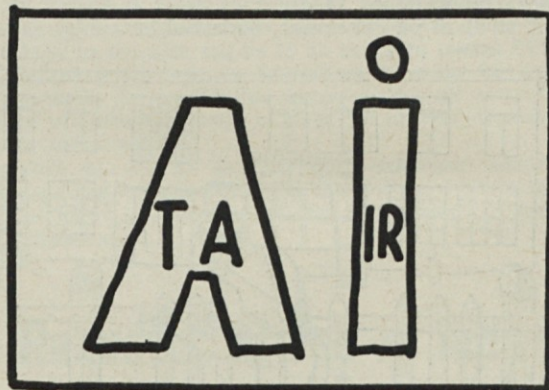
- 2.—3. IX. 1961. »ALEKSANDER VELIKI«, ameriški barvni cinemaskopski film nas popelje daleč nazaj v zgodovino. Filip Makedonski izkoristi slabost Grških držav in jih napade. Pred Atenami dobi sporočilo, da mu je žena rodila sina. Aleksander, njegov sin, raste obkrožen od vojnih pohodov. Ko je oče umorjen, prevzame nasledstvo in uresniči vse očetove načrte. Združiti vzhod in zahod. To potrdi tudi s tem, da se poroči s Perzijsko princeso, njegovih 11 000 vojakov pa si tudi izbere neveste z vzhoda.
- 9.—10. IX. 1961. »ŽENA IN NJENA IGRAČKA« je naslov francosko-italijanskega filma, ki nam prikaže nesrečo in srečo zaljubljenec. Eva, osemnajstletna lepota, uživa v tem, da meša moškim glave, ne usliši pa nikogar. Pri neki priložnosti se spozna z bogatim Špancem Matteom. On se brezglavo zaljubi v njo, ona pa ga na vse mogoče načine muči. On počasi finančno in moralno propade. Toda nekega večera mu je tega dovolj, tu sredi polne kavarne Evo pretepe. Šele sedaj, ko se je tako daleč ponižal, da je bil popolnoma enak njej, mu dokaže svojo ljubezen.

Predstave so: v soboto ob 20. uri in v nedeljo ob 17. in 19. uri.

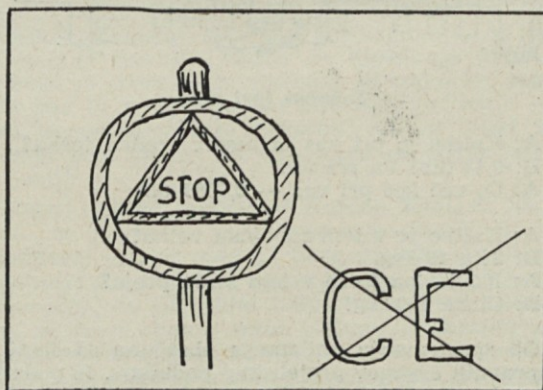
Priporoča se uprava Kina

MOTVOZ »PLATNO GROSUPLJE	+	INDUPLATI JARŠE	=	?
-----------------------------	---	--------------------	---	---

PROBLEM

REBUS

REBUS